

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МОВЧАННЯ

Смоляр Я. Ю., студ. гр. ПР-81,
Швачко С. О., д-р філол. н., професор СумДУ

Фразеологія – це скарбниця мови. У фразеологізмах знаходить відображення історія народу, своєрідність його культури і побуту. Енігматичність феномену комунікативного мовчання вираженого фразеологічними одиницями зумовлює зростання його актуальності серед науковців протягом останніх десятиліть.

Мовчання є комунікативно значущим. Комунікативне мовчання не є протилежним до мовлення. Навпаки, це один із засобів трансляції інформації від мовця до слухача та від автора до читача. Комунікативно значуще мовчання несе в собі емоційне навантаження та слугує одним із засобів комунікації, особливо виражене фразеологічними одиницями. Потенціальну властивість мовчання мають вирази типу англ.: *speech is silver, silence is gold* – "слово – срібло, мовчання – золото", *to pass smth. over in silence* обійти що – небудь мовчанням, *one minute's silence in remembrance of...* - хвилина тиші в пам'ять (кого- небудь).

Англомовний художній дискурс як емпірична база комунікативного мовчання є вельми валідним з огляду на значну репрезентативність мовчазних ситуацій та відповідних тлумачень з боку автора. Силенціальний ефект як поліфункціональний феномен позначає палітру людських відчуттів. Аналіз матеріалу англомовного художнього дискурсу свідчить, що екстеріоризатори мовчання сприяють вираженню аксіологічної оцінки рефлексивного мовчання. Мовчання як невербальний засіб спілкування є синтезом ментального та емоційного. Феномен мовчання втілює інтенції мовця, корелює з когнітивними явищами, віддзеркалює прагматичні інтенції дискурсивної діяльності людини.

В англійській мові мовчання представлено у просторі паремічних висловлювань напр.: *Speech is silver, silence is gold. No wisdom like silence. Keep your eyes open. Think today, and speak tomorrow.* Саме фразеологічні одиниці, що позначають мовчання і стали об'єктом нашого дослідження. Силенціальний ефект у фразеологізмах дуже цікавий та малодосліджений аспект вивчення англійської мови.

Фразеологічні одиниці на позначення мовчання та тиші можна розглядати в контексті міжособистісної комунікації, а також у контексті соціальної комунікації. Міжособистісна комунікація – це взаємодія між невеликим числом комунікаторів, які знаходяться в просторовій близькості і в більшій мірі доступні один одному, тобто мають можливість бачити, чути, торкатися один одного, легко здійснити зворотний зв'язок.

Фразеологічні одиниці на позначення мовчання та тиші в міжособистісної комунікації являє собою "пропущену мовну реакцію і допускає незліченну кількість інтерпретацій залежно від конкретної мовної ситуації. Мовчання за допомогою ФО частіше висловлює незгоду, той чи інший вид опозиції, позицію невтручання, самоусунення".

Знання фразеологічних скарбів англійської мови, розуміння їх, правильне вживання є безсумнівним показником емоційного мовлення.

Фразеологічні одиниці, фразеосемантичної групи "Мовчання" – це численна, активно функціонуюча група, яка складає окрему підсистему загального корпусу англомовної фразеології. Категоріальна специфіка фразеологічного значення може бути виявлена тільки при звертанні до комунікативного аспекту змісту фразеологічних одиниць. Прагматичний аспект семантичного аналізу орієнтований одночасно й на слухача, й на мовця. Той, хто говорить, у процесі мовлення, вживаючи фразеологічні одиниці, реалізує за їх допомогою (в комплексі з іншими елементами висловлювання) свої комунікативні інтенції та виражає свої емоції та оцінки. Той, хто слухає, сприймаючи ці мовні одиниці, певним чином реагує на них – інтелектуально, емоційно, співвідносить їх із названими за допомогою вказаних фразеологічних одиниць предметами, здійснюючи тим самим повторні акти номінації тих же фрагментів позамовної дійсності. Функціонування фразеологічних одиниць в мові визначається типом їх системного значення, яке зумовлює характер "розгортання" їх в мові, їх актуалізацію, сполучуваність з іншими елементами висловлювання.

Не можна порівнювати мовчання до простого антиподу мовлення, так як мовчання є певною дією, вчинком і несе певну інформацію, яка є вагомою при акті комунікації. Мовчання є феноменом, який тим чи іншим способом виявляється у будь – якому літературному творі. Аналіз англомовного художнього дискурсу вказує на те, що домінуючою функцією силенціального ефекту є позначення емоційності. Дискурс корелює з когнітивно – комунікативною діяльністю носіїв мови, створюючи у них певний психоемоційний настрій. Тож вивчення фразеологізмів, що позначають мовчання в комунікативному аспекті, є дуже важливим та заслуговує належної уваги.

У художньому дискурсі фразеологічні одиниці часто набувають певної стилістичної ролі і починають розкривати не лише логічний, а й емоційно-експресивний зміст. Основними рисами фразеологічних одиниць мовчання у художньому дискурсі є їх емпатичність, метафоричність та поліфункціональність.